

Rädda Barnen
Åland

Remissvar gällande IT-strategi 2018 – 2020 för undervisningssektorn på Åland

Kontaktperson: Carola Eklund
Dnr ÅLR 2017/8077

Rädda Barnen på Åland är en barnrättsorganisation som arbetar för att förbättra levnadsvillkoren för barn¹. Vår verksamhet utgår ifrån FN:s konvention om barnets rättigheter², eller Barnkonventionen som den också kallas och som den kommer att benämnas fortsättningsvis i detta remissvar. Rädda Barnen på Åland är politiskt och religiöst obunden.

Rädda Barnen på Ålands verksamhet Barnens Internet har ombetts avge remissvar på förslaget: "IT-strategi för undervisningssektorn 2018–2020."

Mariehamn 24 november 2017

Dan Sundqvist
Vik. verksamhetsansvarig för Barnens internet
Rädda Barnen på Åland r.f.

¹ Definition av barn enligt Barnkonventionen är alla under 18 år.

² Den 25 mars 1991 antog det åländska parlamentet den finländska anslutningen till FN:s konvention om barnets rättigheter.

Sammanfattning

- Rädda Barnen betonar vikten av att all skolpersonal och elever behöver ha tydliga strukturer för hur man ska motarbeta och minska eleverna utsatthet på nätet. Detta i förebyggande syfte för att göra skolan säkrare för barnen samt minska mobbningen. Nätmobbing, likt all annan form av mobbning, påverkar negativt på barnets hälsa och skolgång.
 - Rädda Barnen vill påminna om att alla barn ska ha samma möjligheter att få en god IT-kompetens - oavsett var barnet bor eller hur barnets hemförhållanden ser ut. Det finns barnfamiljer på Åland som lever i en ekonomiskt utsatt position och har därför inte möjlighet att införskaffa egna digitala enheter. Rädda Barnen vill därför lyfta fram positiv särbehandling som ett alternativ för att bejaka och uppmuntra grupper som annars inte har tillgång till eller som är underrepresenterade i användningen av digitala verktyg.
 - Rädda Barnen ser gärna att man hör barn i anslutning till IT-strategin. För att lyfta fram barnens perspektiv i hur de vill arbeta med IT-utvecklingen i skolan.
-

Barnkonventionen

Barnkonventionen säkerställer att barn ska omfattas av samhällets skydd och resurser samt att barn ska göras delaktiga (protection, provision and participation). Rädda Barnen noterar att IT-strategin framhåller att barnen ska ha goda möjligheter för att utveckla sin digitala kompetens, vilket är i enlighet med artikel 29 i Barnkonventionen (rätt till utbildning).

Enligt Barnkonventionen har barn rätt att bli hörda, delaktiga och ha inflytande i alla frågor som berör dem. Rädda Barnen ser därför att det skulle vara av stor vikt att göra barnen delaktiga i processen för att ta fram IT-strategin. Detta för att det ska bli en tydlig förankring hos barnen men också för att man ska veta hur barnen vill arbeta med dessa frågor.

Varaktiga och hållbara lösningar

Dagens barn omnämns många gånger som framtiden, medan vi ser behovet av att påminna om att barndomen i sig har ett egenvärde. Kränkningar på nätet har tyvärr blivit en återkommande problematik som barn utsätts för i och utanför de åländska skolorna, vilket påverkar barns inlärning negativt. Forskning visar att barn som får kränkande bilder och filmer spridda på internet ofta får negativa konsekvenser för deras psykiska välmående samt deras fortsatta inställning till användandet av digitala medier.³

IT-strategin framhåller att Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Ålands strategiska mål ett som en väsentlig del i arbete med IT-strategin för att få kompetenta elever för att möta framtida utmaningar. Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland måste förstås som en helhet, där alla mål måste tas i beaktande, för att Åland ska bli hållbart. I den nu pågående processen för att ställa om Åland till ett hållbart samhälle och för att skapa ett hållbart samhälle behöver vi skapa en tillit och respekt till vardera människa, oavsett om personen bor på Åland eller någon annanstans på jorden. För att skapa ett hållbart samhälle på Åland behövs därför att ”vi arbetar aktivt i alla samhällets delar för att avskaffa alla former av fysiskt, sexuellt och verbalt våld och övergrepp, särskilt i nära relationer.”⁴ Rädda Barnen har noterat att skolorna idag har svårt att ta tag i den ovanstående

³ Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet, 2017, Linköpings universitet

⁴ Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland, 2016, Strategiskt utvecklingsmål 2, s. 12

problematik när den är kopplad till internet och digitala plattformar. Rädda Barnen skulle därför gärna se att IT-strategin utlägger en långsiktig plan för hur man ska arbeta med denna problematik för att barnen ska känna sig trygga i skolans digitala (och reella) miljö. Det finns ingen anledning att särskilja online och offline i det förebyggande och främjande trygghetsarbetet för skolorna. Kränkningar som sker på digitala plattformar påverkar det vardagliga livet och vi måste inse att digitala kränkningar inte bara sker i ett digitalt vakuum.

Resurser och jämlikhet

Alla barn ska ha jämlika förutsättningar i skolan. Grundskolelagen för landskapet Åland stipulerar att verksamheten i grundskolan ska vara avgiftsfri för eleverna. Rädda Barnen har noterat att olika skolor har olika förutsättningar att erbjuda eleverna digitala verktyg. Flera av skolorna kan erbjuda flera olika digitala verktyg till sina elever men att det också finns skolor som inte har lika bra stöd åt sina elever. Barnen har rätt till att få ”tillgång till läromedel, skoltillbehör och arbetsmaterial som behövs för en tidsenlig undervisning”⁵ och därför skulle det vara av stor vikt att alla skolor har tillgång samma eller liknande digitala verktyg. Rädda Barnen vill påminna om att alla barn inte har samma ekonomiska förutsättningar, vilket begränsar tillgången till digitala enheter, och att alla barn inte har en egen digital enhet.⁶ Sveriges riksdag konstaterar att ”det personliga ”ägandet” av en bärbar dator eller pekplatta [har] varit en framgångsfaktor som ökat motivationen och intresset för skolarbetet. Det gjorde elever mer självständiga och fick dem att ta större ansvar för sitt eget lärande. Det personliga ”ägandet” gjorde också att både lärare och elever tog till sig tekniken snabbt och entusiastiskt.”⁷ Det är därför ytterst viktigt att alla barn får samma möjligheter och tillgång till liknande digitala verktyg, för att det inte ska skapas ojämlikheter och kunskapsskillnader mellan barnen - beroende på barnens hemkommun.

Säkerhet och samverkan

Rädda Barnen noterar att IT-strategin är mån om att barnen ska ha ett fulltäckande digitalt skydd. Ett incitament som Rädda Barn välkomnar. Tanken om att det bara räcker med ett digitalt skydd för barnen haltar dock, eftersom skyddet i mångt och mycket endast utgår från tekniska och digitala säkerhetsmekanismer. Rädda Barnen skulle gärna vilja se en skrivning i IT-strategin att barnen får veta sina (digitala) rättigheter (t.ex. yttrandefrihet) och skyldigheter. Om barnen inte känner till sina rättigheter kan de heller inte veta när de blir kränkta. Därtill bör IT-strategin förtydliga att även barnen behöver få tillgång andra stödjande insatser som inte uteslutande utgår från en teknisk dimension utan även en social.

Forskning visar att det är svårt att skydda barn på nätet från att komma i med personer med fel intentioner. ”Eftersom de allra flesta barn och ungdomar har tillgång till en dator eller smartphone är det närmast omöjligt att skydda dem från potentiella risker av sexuell karaktär som kan uppstå nätet” och att ”de drabbade barnen uppvisar höga nivåer av symptom på posttraumatisk stress [PTS] är det viktigt att alla professionella som kommer i kontakt med de drabbade barnen har

⁵ Grundskolelagen (1995:18) för landskapet Åland, 5 kap. Studiesociala förmåner, 28 §

⁶ Enligt Rädda Barnens rapport ”Digitala medier. Barn på Åland 2017” har bara 86 % tillgång till en dator och 78 % har tillgång till en surfplatta av barnen i årskurs 4–6.

⁷ Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen, Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2016, s.23, ISSN 1653-0942

förståelse för övergreppens allvar och använder sig av ett traumamedvetet bemötande.”⁸ Rädda Barnen anser därför att det är av stor vikt att skolpersonal (och andra vuxna i barns närhet) har tillräckligt med kunskap om hur man ska bemöta dessa situationer samt vilka åtgärder som måste vidtas.⁹ Barnen efterlyser att vuxna ska vara mer delaktiga i deras digitala liv¹⁰ men också att mer kunskap behövs om utsatta barns situation på nätet.¹¹

Rädda Barnen ser gärna att IT-strategin skulle innehålla förslag på en digital samverkansplan med andra aktörer i samhället men också hemmet och vårdnadshavare för att förstärka skyddet mot utsatta barn på internet. Framförallt när skolan eller vårdnadshavare har upptäckt att barnet blivit utsatt eller kränkt på internet. Det krävs tydliga kommunikationskanaler där detta kan lyftas upp och där information kan delas mellan de olika parterna. Huvudansvaret för barnet ligger hos föräldrarna men ett tätare samarbete mellan hem och skola behövs. Detta i syfte att ge ett så heltäckande digitalt skydd som möjligt åt barnen.

⁸ Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet, 2017, Linköpings universitet, s.13, 55, ISBN: 978-91-7685532-4

⁹ FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 34

¹⁰ Digitala medier. Barn på Åland, 2017 Rädda Barnen på Åland, s.41

¹¹ Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet, 2017, Linköpings universitet, s. 55, ISBN: 978-91-7685532-4